

Digital arbetsmiljö i hälso- och sjukvården - från stöd till stressfaktor

En rapportsammanfattning (2025-05-19)

Problembild och nuläge

Sjuksköterskor **spenderar i snitt fem timmar per arbetsdag framför** datorn och använder upp till **35** olika IT-system. De flesta av dem är dåligt integrerade med varandra. Det digitala stödet som var tänkt att effektivisera vården skapar i stället stress, minskar tid med patienten och bidrar till en ohållbar arbetsmiljö. Dessutom beräknas den totala kostnaden för datorstrul (icke fungerande datorer och IT-stöd av oklar anledning), och andra arbetsmoment som att bara registrera för statistik och kvalitetsregister, schemaläggning, tidrapportering och inloggning uppgå till nära **10 miljarder kronor årligen**. Det är sådant som en smart digitalisering borde lösa.

I Vårdförbundets rapport "Den dumma digitaliseringen – En studie om sjuksköterskors digitala arbetsmiljö" vittnar hälso- och sjukvårdspersonal i kommunal, regional och privat sektor om hur undermåliga IT-system påverkar både arbetsmiljö, patientsäkerhet, våra gemensamma skattemedel samt hur indirekt patientarbete tar tid i anspråk från direkt patientarbete. Problemen är systematiska – men lösningar finns. Det kräver en vilja både från politik och tjänstemän att involvera professionen för att bland annat se till att antalet ogenomtänkta upphandlingar minskar.

I en tid där hälso- och sjukvården är hårt ansträngd, med kompetensbrist och ökande vårdbehov, är detta ineffektivt och patientsäkert. Digitaliseringen är nödvändig men kan inte ersätta vårdpersonalen. Den måste utformas med vårdpersonalens behov som användare i centrum.

Nationellt görs den tekniska utvecklingen ofta till lösning för vårdens utmaning, men det kan inte vara lösningen. En moderniserad helhet och organisation för människa-teknik behövs. Metoder och verktyg har tidigare tagits fram mellan parterna inom kommun och region. Nu krävs en ökad dialog i samverkan för att IT-verktyg på arbetsplatserna ska kunna bidra till bättre arbetsmiljö. Det är till gagn för samtliga yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården, patienter och deras närstående.

Om studien

Digitaliseringen inom hälso- och sjukvården har expanderat kraftigt, men implementeringen är inte anpassad till verksamhetens behov. Brist på integration, ineffektiva system och frånvarande användarperspektiv gör att värdefull vårdtid går förlorad i administration. I Vårdförbundets rapport har vi kartlagt hur arbetstiden för sjuksköterskor inom kommunal hälso- och sjukvård fördelas mellan direkt och indirekt patientarbete. Två studier utfördes - en tidsstudie och en enkätundersökning i syfte att belysa hur sjuksköterskors arbetstid är fördelad mellan olika arbetsuppgifter.

Direkt patientarbete äts upp av onödig administration

Dokumentation och informatik är omistliga delar i sjuksköterskans kompetens och arbetsuppgifter, eftersom en säker vård är grunden för allt omvårdnadsarbete som sjuksköterskor ansvarar för. Där ingår kärnkompetenserna personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap för kvalitetsutveckling och informatik. Likaså är inrapportering av statistik till olika nationella register en del i kvalitetsutvecklingen inom hälso- och sjukvården. Men dokumentationen ska generera ett mervärde för den enskilde patienten eller hälso- och sjukvårdspersonalen, vilket Vårdförbundets rapport visar att det alltför ofta inte gör. Vårdförbundets medlemmar berättar i en av studierna att penna och papper och i vissa fall privata mobiltelefoner och läsplattor är primära arbetsverktyg i vardagen, men inget av dessa är integrerade med vårdgivarens IT-system. Patientlistor, arbetslistor, läkemedelslistor och annan dokumentation skrivs ut på papper eftersom sjuksköterskorna inte har tillgång till IT-systemen vid själva patientbesöket.

Resultat från rapporten 'Den dumma digitaliseringen – En studie om sjuksköterskors digitala arbetsmiljö'

Resultat i Vårdförbundets enkät visar bland annat att **i genomsnitt 20 procent** av arbetstiden används till tid med patienten inom kommunal hälso- och sjukvård. Sammantaget motsvarar det ungefär **1,5 timmar** av en 8 timmars arbetsdag.

Snittet för samtliga svarande inom kommunal, regional och privat hälso- och sjukvård var att de träffade patienter under 192 minuter (3,2 timmar), motsvarande **40 procent** av en 8 timmars arbetsdag. De sjuksköterskor som har mest tid med patienter, motsvarande **44 procent** av en arbetsdag, arbetar hos privata arbetsgivare. Endast 15 procent av sjuksköterskorna upplever att IT-systemen är optimalt utformade för att stödja deras arbetsuppgifter.

Rapporten visar också följande:

- **Endast** 20 % av arbetstiden i kommunal hälso- och sjukvård går till direkt patientkontakt.
- **Sjuksköterskor** hanterar i snitt 5–6 IT-system dagligen – ibland upp till 35 stycken.
- **Endast 15 %** anser att systemen stödjer deras arbetsuppgifter.
- **IT-stress** bidrar till ökad stress, irritation, ökad sjukskrivning och sämre vårdkvalitet. Det är en förklaring till att många sjuksköterskor väljer att lämna yrket.
- **Datorstrul** och andra delar av dum digitalisering kostar uppskattningsvis nära 10 miljarder kronor per år.
- **Patientsäkerheten** är hotad när information saknas, dubbelregistreras eller försvinner i digitala flöden.

*"Minska dubbelregistrering och låt IT-systemen tala med varandra."
Medlem i Vårdförbundet*

Teknik ska underlätta hälso- och sjukvården – inte belasta den

Teknik ska lösa systemutmaningar för hälso- och sjukvården. Digitaliseringen kan inte heller ersätta personalen inom hälso- och sjukvården. När det indirekta patientarbetet tar alltmer tid leder det till minskad tid med patienterna, vilket i sig resulterar i utebliven vård. Hälso- och sjukvårdspersonalen har genom sin legitimation ett ansvar för att god och säker vård bedrivs, och vårdgivare har som arbetsgivare ansvar för ändamålsenliga och verksamhetsstödjande IT-system.

IT-system måste integreras sömlöst i sjuksköterskornas dagliga arbetsflöden. Det kan också innebära att digitala verktyg används för att automatisera administrativa uppgifter, såsom schemaläggning och dokumentation, vilket kan frigöra tid, inte minst för den direkta patienttiden.

Professionernas kunskap och erfarenhet av sin arbetsmiljö måste vara en aktiv del av inför, under och efter upphandlingsprocess.

Teknikintensiteten i Vårdförbundets yrken är hög och det är numera system som egentligen skulle behöva leda till professionell utveckling av vården, där yrkena är spetskompetens. Yngre i hälso- och sjukvårdens yrken attraheras av att arbetet innehåller det mänskliga i att vårda och att tekniska möjligheter finns för det, men ingen attraheras av en arbetsmiljö där stressande hinder tar över. Det tekniska stödet samt den språngartade utvecklingen behöver högre delaktighet från hälso- och sjukvårdens yrkesgrupper.

"Samma system för hela Sverige skulle öka patientsäkerheten."

Medlem i Vårdförbundet

Vårdförbundet vill:

- **Implementera omvårdnadssystemet ICNP hos varje vårdgivare – lokalt, regionalt och privat**
ICNP är ett systematiskt språk för att beskriva omvårdnadsdiagnoser, omvårdnadsåtgärder och omvårdnadsresultat. Det ökar graden av standardisering i elektroniska journalsystem och används för att dokumentera och kommunicera omvårdnad på ett enhetligt sätt vid journalföring av omvårdnad. Socialstyrelsen har redan upphandlat systemet – se till att det införs hos varje vårdgivare.
- **Involvera vårdprofessionen i upphandlingar och utveckling av IT-stöd**
Samhället behöver en hälso- och sjukvård där tekniken blir stödjande och inte störande. System måste spegla arbetsflöden, inte tvärtom.
- **Öka nationell samordning och kompatibilitet**
Integrerade system, färre inloggningar – mer tid för vård.
- **Inför användarvänliga och integrerade IT-system**
Minska antalet parallella system och säkerställ att de är integrerade för att undvika dubbelarbete och öka effektiviteten i det dagliga arbetet.
- **Implementera snabbinloggning via Single Sign-On (SSO)**
En inloggning till alla system skulle spara tid, minska frustration och förbättra arbetsflödet.
- **Arbetsgivare inom hälso- och sjukvården bör regelbundet göra digitala skyddsronder och ta hjälp av de partsgemensamt framtagna verktygen på [suntarbetsliv.se](https://www.suntarbetsliv.se)**

"Nya system ska ge mer tid för patienterna och mindre tid framför datorn."

Medlem i Vårdförbundet

Tabell 1. Rapporterad tidsåtgång och kostnad i arbetstid för sjuksköterskor för arbetsuppgifter de utför med hjälp av datorn

Arbetsuppgift	Tid per dag (minuter)*	Tid per dag (timmar)*	Kostnad per sjuksköterska och år	Total kostnad (miljarder kr)
Dokumentation (ex: skriva i journal)	98	1,6	127 811 kr	15,0 miljarder kr
Läsa journal	54	0,9	71 037 kr	8,2 miljarder kr
Skicka mejl eller andra meddelanden	29	0,5	37 918 kr	4,4 miljarder kr
Söka information om kliniska frågor	19	0,3	25 037 kr	2,9 miljarder kr
Distansmonitorering av patient	15	0,2	19 508 kr	2,3 miljarder kr
Verksamhetsutveckling	15	0,3	19 666 kr	2,3 miljarder kr
Registrera bara för statistik eller kvalitetsregister	15	0,3	20 213 kr	2,3 miljarder kr
Utbildning	13	0,2	17 411 kr	2,0 miljarder kr
Schemaläggning	12	0,2	15 372 kr	1,8 miljarder kr
Uppdatering av rutiner	11	0,2	14 650 kr	1,7 miljarder kr
Tidrapportering	7	0,1	9 706 kr	1,1 miljarder kr
Delegation	5	0,1	6 953 kr	0,8 miljarder kr
Forskning	4	0,1	5 731 kr	0,7 miljarder kr
Totalt:	297	5	391 013 kr	45,5 miljarder kr

* Beräknat genomsnitt av 1653 enkätsvar fördelat på kategorierna: 0 timmar, < ½ timme, 1 timme, 1½ timme, 2 timmar, 2½ timme, 3 timmar, > 3 timmar. För att beräkna den genomsnittliga tiden per dag för att rapportera statistik, tilldelades varje tidskategori ett genomsnittligt värde för klassmitt (till exempel 0 timmar för de som inte spenderar någon tid, 15 minuter för upp till 30 minuter, och så vidare).

Tabell 2. Totala kostnaden för administration

Orsak	Tid per dag (minuter)*	Kostnad per sjuksköterska och år	Total kostnad
Datorstrul	19	25 313 kr	2 936 287 829 kr
Registrera bara för statistik eller kvalitetsregister	15	20 213 kr	2 344 665 604 kr
Schemaläggning	12	15 372 kr	1 783 202 814 kr
Tidrapportering	7	9 706 kr	1 125 881 547 kr
Inloggning**	6	14 283 kr	1 656 830 587 kr
Summa:	59	84 887 kr	9 846 868 381 kr

* Beräknat genomsnitt av 1653 enkätsvar fördelat på kategorierna: 0 timmar, <½ timme, 1 timme, 1½ timme, 2 timmar, 2½ timme, 3 timmar, > 3 timmar. För att beräkna den genomsnittliga tiden per dag för att rapportera statistik, tilldelades varje tidskategori ett genomsnittligt värde (till exempel 0 timmar för de som inte spenderar någon tid, 15 minuter för upp till 30 minuter, och så vidare).

** Medelvärde på inloggningarna var 11 gånger per dag som i snitt tog 34 sekunder.

Källor

- Vårdförbundets rapport om digital arbetsmiljö 2025
- Enkätstudie med 1 653 sjuksköterskor
- SCB, SKR, FOI, E-hälsomyndigheten m.fl.